

ВІЙСЬКОВА ДОПОМОГА УКРАЇНІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОЛЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ

Горобець Надія Сергіївна

*доктор філософії з права, викладачка кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки
Сумського державного університету
м. Суми, Україна*

Створення системи колективної безпеки передбачає реалізацію комплексу заходів політичного, економічного, правового характеру, а також військово-організаційних заходів, спрямованих на відсіч агресії¹. Одним із заходів системи колективної безпеки є надання допомоги для відсічі збройної агресії. Така співпраця здійснюється в рамках ООН, НАТО, ОБСЄ, інших міжнародних організацій безпекового характеру. З початком повномасштабної збройної агресії з боку рф України також надається допомога для відсічі останньої. Так, у 2022 році за розміром військової допомоги Україні лідируючими країнами були: США, Великобританія, Японія, Чехія, Південна Корея, Німеччина, Польща, Латвія, Австралія, Естонія, Норвегія, Литва та Фінляндія тощо. Йдеться не лише про легальну зброю та бойові комплекти, а й про постачання нелетальних військових виробів: засобів індивідуального захисту, польових аптечек чи броньованих авто для евакуації поранених². Країни-партнери, які постачають Україні озброєння та військове спорядження, зазвичай, обліковують військову підтримку у грошовому еквіваленті. Деякі країни-партнери розміщують замовлення у виробників, які виробляють продукцію військового призначення для України³. Саме надання Україні військової допомоги актуалізувало питання визначення поняття «військова допомога» для спрощення процесу її залучення, отримання, використання, контролю тощо.

Під термінами «допомога у сфері безпеки» у США, «військове залучення» у Великобританії, «військова допомога» у Канаді розуміють як допомогу країнам у протидії спільним викликам, для покращення співпраці, взаємодії й обміну ресурсами, так і допомогу в нарощуванні потенціалу військовими формуваннями країн-отримувачів допомоги⁴. Досить довгий час на позначення військової допомоги в Україні використовувався термін «міжнародна технічна допомога» зміст якого закріплено на законодавчому

---

¹ Безпека колективна // Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 1 : А–Г. 672 с.

² Майже річний військовий бюджет РФ. Скільки зброї надали Україні партнери: інфографіка. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/evrokomisar-pitan-ener-getiki-vidvidala-kiyiv-1667306680.html>.

³ Пшеничний П. Грошей багато не буває. Від кого та на яких умовах Україна отримує фінансову допомогу. Економіка. 2022. URL: <https://cutt.ly/ZwfaF1ik>.

⁴ Transparency International – Defence and Security. Security assistance, corruption and fragile environments. Exploring the case of Mali. 2001–2012. London, August 2015. URL: <http://ti-defence.org/wp-content/uploads/2016/03/150818-150817-Security-assistance-corruption-and-fragile-environments-Exploring-the-case-of-Mali-2001-2012>.

рівні. Водночас розуміючи важливість виокремлення саме поняття «військова допомога» урядом було затверджено Порядок організації взаємодії центральних органів виконавчої влади, інших державних органів щодо залучення, отримання, передачі, обліку, моніторингу та контролю за використанням міжнародної військової допомоги для задоволення потреб сил безпеки і сил оборони у період воєнного стану від 13.02.2024 р. № 168. У вказаному підзаконному акті йде запропоновано поняття «міжнародна військова допомога» і розмежовано його з поняттям «міжнародна технічна допомога».

Зокрема, відповідно до постанови уряду міжнародною військовою допомогою є цільова адресна допомога, що надається силами безпеки і силами оборони відповідно до визначеної ними потреби державами-партнерами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України під час воєнного стану у вигляді озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів, робіт і послуг, інших не заборонених законодавством ресурсів, крім фінансових ресурсів у національній чи іноземній валюті. Тобто урядом чітко зазначено, що складовими військової допомоги є такі категорії як озброєння, військова техніка, спеціальна техніка, матеріально-технічні засоби та ін. І цей перелік не є вичерпним, єдина умова яка має бути при цьому дотримана це відсутність законодавчої заборони на передання таких ресурсів. Водночас фінансові ресурси не відносяться до військової допомоги⁵.

Необхідно звернути увагу, що військова допомога охоплює не лише постачання озброєння, техніки, обладнання тощо, але й роботи та послуги, зокрема участь у модернізації бойової та спеціальної техніки, направлення військових фахівців, будівництво об'єктів інфраструктури, навчання військовослужбовців у військових навчальних закладах або спеціальних центрах, допомога у бойовій підготовці військ, сил, у розробці бойових статутів та інших документів⁶. В науковій доктрині військовою допомогою розмежовують також за іншими критеріями. Наприклад, за фактичним статусом вона може бути: 1) твердо обіцяна (committed), тобто допомога, щодо якої прийнято офіційні зобов'язання у вигляді прийняття відповідних нормативно-правових актів; 2) дозволена (authorized) – щодо якої віддано розпорядження на її постачання представниками виконавчої влади; 3) фізично доставлена на територію України (delivered)⁷.

Отже, вищенаведені підходи до розуміння поняття «військова допомога», а також класифікації останньої є підтвердженням того, що вона є важливою частиною колективної системи безпеки. Зміст військової допомоги зважаючи на запропоноване урядом поняття є ширшим за постачання зброї, військової техніки тощо, а включає низку важливих складових, наприклад: участь модернізації озброєння, навчання військовослужбовців, будівництво об'єктів інфраструктури, розробка бойових статутів тощо.

---

⁵ Про затвердження Порядку організації взаємодії центральних органів виконавчої влади, інших державних органів щодо залучення, отримання, передачі, обліку, моніторингу та контролю за використанням міжнародної військової допомоги для задоволення потреб сил безпеки і сил оборони у період воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.02.2024 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2024-%D0%BF#Text>.

⁶ Сучасна політична лексика: енциклопед. словник-довідник; за наук. ред. Хоми Н. М. Львів: Новий Світ-2000, 2015. С. 81-82.

⁷ Удосконалення теоретичних основ протидії у гібридній війні : науково-дослідна робота шифр «Кальміус-2» / колектив авторів. Київ : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2022. С. 118.